

Mikéc – József az alkirály

Mikéc Hetiszakasz tartalma **מיקי**

Szakaszunkban – Mikéc (1Mózes 41:1–44:17.) – Józsefet a börtönből egyenesen a királyi palotába szalajtják, hogy megfejtse a Fáraó álmát. Ez sikerül is neki és azonnali hatállyal alkirályi kinevezést kap, hogy előkészítse Egyiptomot a hét szűk esztendőre. Amikor ez eljön, az éhezõ országokból Egyiptomba jönnek gabonát venni és a Kánaánból jövõk között vannak József testvérei is, akik annak idején eladták õt és apjának, az idõs Jákobnak azt mondták, hogy vadállat tépte szét. József nem fedi fel magát, hanem követeli, hozzák le magukkal a „kicsit”, Benjámint is. Amikor ez megtörténik, a József-dráma a végkifejlethez közeledik.

József fogságának akkor szakad vége, amikor a fáraó álmot lát, amelyben hét kövér tehenet felfal hét õsztõvér tehén, hét szép, telt kalászt pedig elnyel hét aszott, vékony kalász. **József** megfejtése szerint az álmot azt jelenti, hogy hét bõsleges esztendõt az éhség hét szűk esztendõje fog követni, és azt tanácsolja a **fáraónak**, hogy a bõség éveiben halmoztasson fel gabonartalékokat. A **fáraó** erre kinevezi **Józsefet** **Egyiptom** kormányzójává. **József** feleségül veszi **Ászenátot**, **Potiferának**, **Õn** apjának leányát, és két fia születik tõle: **Menasse** és **Efrájim**. – 1Mózes 41:1–52.

Az éhínség kiterjed az egész térségre, és egyedül **Egyiptomban** lehet élelmet szerezni. **József** tíz fivére **Egyiptomba** utazik, hogy gabonát vegyenek; a legifjabb, **Benjámin**, otthon marad, mert Jákob nem szeretné, hogy baja essék. József felismeri bátyjait, õk azonban nem ismernek rá õcsükre. József megvádolja õket, hogy kémkedni jöttek, és ragaszkodik hozzá, hogy hozzák el **Benjámint** is, ezzel igazolva,

hogy valóban azok, akiknek mondják magukat, és **Simont** tûszként visszatartja. Hazafelé tartván, a fivérek felfedezik, hogy a pénz, amelyet a gabonáért fizettek, rejtélyes módon visszakérült hozzájuk. – 1Mózes 41:53–42:28.

Jákob csak azt követõen egyezik bele **Benjámin** elküldésébe, hogy **Jehuda** személyes felelõsséget vállal érte. Ezúttal **József** szívélyesen fogadja õket, szabadon engedi **Simont**, és ebédre invitálja õket házába. Ott belerejti varázserõvel bírõ ezüstserlegét **Benjámin** zsákjába. Miután a fivérek másnap reggel elindulnak hazafelé, üldözõbe veszik õket, majd, miután átkutatják zsákjaikat, és megtalálják náluk a serleget, letartóztatják õket. **József** felajánlja, hogy szabadon ereszti mindnyájukat, csak **Benjámint** tartja vissza, hogy szolgálja legyen. – 1Mózes 42:29–44:17.

שבת שלום

Hetiszakasz:

Mikéc (מקע)

A három kérdés

A szentírási kommentárok három komolyabb problémát feszegetnek e figyelemre méltó történettel kapcsolatban.

(1) Nem könnyű megérteni, hogyan lehetséges, hogy az álommagyarázás után **József** a fáraónak tanácsokat osztogathasson a közelgő éhínség kezeléséről. Hogy jön egy frissen szabaddá tett rabszolga ahhoz, hogy **Egyiptom** királyának minden aggály nélkül kéretlen tanácsot adjon, annak a királynak, aki megkérdőjelezhetetlen hatalomként uralkodik? A fáraó azért hozatta elő a börtönéből **Józsefet**, hogy az álmát magyarázza, nem pedig azért, hogy tanácsokat osztogasson neki!

(2) A történetmesélésből világos, hogy a fáraót elképesztette a probléma **József**-féle megoldása. Na de csak nem kell atomfizikusnak lenni ahhoz, hogy valaki előálljon egy javaslattal, miszerint, ha a hét bőséges esztendő jön előbb, akkor talán nem ártana tartalékolni az éhínség idejére! Mi a zseniális **József** tanácsában?

(3) Az is világos, hogy a fáraó csodálattal adózott **József** álomfejtésének, mert egyetlen bölcse sem volt képes kiötleni hasonlót. De hát **József** értelmezése egyszerű és nyilvánvaló. Mikor kövérek a tehének? Ha sok a legelni való. Mikor soványak? Ha kevés. Mikor dús a kalász? Ha sok az aratni való. Mikor aszott? Ha éhínség van. Mi lepte hát meg ennyire a fáraót **József** magyarázatában? És miért nem tudott senki hasonlóval előállni?

Egy szombati beszédében, **1973-ban a lubavicsi Rebbe** a következő magyarázattal hozakodott elő: **Egyiptom** álommagyarázói nagyon is számításba vették a józsefi interpretációt, azazhogy a hét éhínségesztendő követi majd a hét bőségesztendőt. De elvetették ezt a magyarázatot, és pedig azért, mert az álom egy fontos részletével nem volt összebékíthető.

A fáraó első álmában hét csúnya, ösztövért tehenet lát, ezek jönnek le a folyóhoz a hét szép tehén után, és „**megállottak az ott levő tehének mellett a folyó partján!**” Azaz volt egy idő az álomban, amikor a két-hetes csapat egyszerre volt jelen, és csak azután falta fel a hét ösztövért a hét kövért.

Éppen ez a részletben rejtett az oka annak, hogy Egyiptom bölcsei elvetették azt az interpretációt, amit később **József** felkínál a fáraónak, és ezért álltak elő mindenféle marhasággal inkább.

Mert hát hogyan is lehetne, hogy a szűkség és a bőség évei egyszerre legyenek jelen? Vagy hét kövér a tehén, vagy hét sovány, de egyszerre csak nem lehet! Hét évnyi éhínség nem létezhet a hét évnyi bőséggel egyszerre.

József zsenialitása itt nyilvánul meg a maga elképesztő módján. Mikor **József** előállt, hogy közölje a fáraóval, készüljön az éhínségre, nem valami kéretlen tanácsot adott neki az ország kormányzása dolgában, hanem az álomfejtés része volt ez a tanács!

József ugyanis megértette, hogy a két tehéncsoport egymással párhuzamos létezése a közelgő éhínség megoldása: a bőség idején **Egyiptomnak** úgy kell „**együtt élnie**” az éhínség éveivel, mintha jelen volnának már. Míg élvezik épp a bőséget, meg kell feszíteniük a képzelőerejüket, hogy a jövő éhínség realitását is érezzék, és minden áldott nap tegyenek félre tartalékot. A hét ösztövért tehén tehát nagyon is jelen van az emberek lelkében, tudatában és viselkedésében, mikor pedig még a kövéreké a terep.

És megfordítva: ha ezt a megoldást alkalmazza Egyiptom, akkor az éhínség éveiben is jelen lesz a bőség, annak áldása – a hét kövér tehén „**él**” és ott van, noha a terep a hét ösztövérté.

Ez hatott olyan mélyen a fáraóra **József** álommagyarázatában. Először is az képesztette el, milyen zseniálisan számolt el az álomnak egy olyan részletével, ami elkerülte **Egyiptom** minden bölcseinek figyelmét.

Chaim Shaul Glitzenstein rabbi

Rabbi David Bockman: A trükközés megszentelése (Mikéc)

A serleg, amelyet Benjámín zsákjában megtaláltak, ismeretesen úgy került oda, hogy József becsempésztette. A történet egy másik, egy nemzedékkel ezelőtti „motoszás” jelenetét idézi meg, két olyan ember utolsó konfliktusát, akik mindketten a trükközés, csalás mesterei voltak.

Ráhel, amikor megszökött férjévé és családjával az édesapjától, **Lábántól**, magával vitte ennek házi istenségeit, bálványait. Ezeket is vissza kívánta szerezni **Lábán**, amikor beérte a szőkevényeket, abban a jelentben is sor került motoszásra, de Lábán nem ért célt. Ezt megelőzően **Lábán** és **Jákov** már sokszor átverték egymást, a legutóbbi trükkjével **Jákov** sikeresen szerzett vagyont. Történetük fényt vet **Jákov** személyiségének árnyoldalaira is, agyafúrt ember, de előfordul vele, hogy nem makulátlanul tisztességesen jár el. Ahogy a kedvenc fia, **József** is a testvérei háta mögött végez besúgó-tevékenységet története elején, apjának jelenti testvérei viselt dolgait, vélteket vagy valóságokat, nem tudni. A jellem szilárdsága, a konfliktusok nyílt felvállalása tekintetében a két egymásra feltűnően hasonlító főszereplőnek egyaránt fejlődnie kell, és fejlődnek is.

A trükkökhöz gyanús, mágikus utalások kapcsolódnak mindkét esetben, Lábán ellopott bálványokat kísérel meg megtalálni, József pedig, mint szolgálja mondja, jósolni is szokott a serlegéből. A bűvésztükk és a POGÁNY MÁGIA összemosódik, ez a manipulációt csak még gyanúsabbá teszi.

József trükkje azonban egyúttal jeladás is, ez a trükk elvileg átlátható és nevelő szándékú. Hiszen más értékeket is csempésztetett **József** a zsákokba, több ízben jelezte már, hogy valamiért különösen fontosnak tartja épp ezeket a segélykérőket. Ha volna eszük, talán sejteni kezdenénk, hogy miért szentel nekik különös figyelmet ez a rendkívüli befolyással rendelkező egyiptomi. Bizonyára akad köztük olyan, aki sejti is.

Továbbá a trükközés célja ezúttal nem a másik kihasználása, hanem a mélyebb megismerése.

Az a célja **Józsefnek**, hogy tesztelje testvérei reakcióit, vagyis azt, hogy mennyit változtak. A trükk, amely nem elfedni, hanem feltárni próbálja az igazságot, nyilvánvalóan más erkölcsi megítélés alá esik, annak ellenére is, hogy kétségtelenül elég kegyetlen **József** játéka.

A trükkök, átverések „**evolúciójában**” is a lassú családi jellemfejlődés bizonyítékait lelhettük fel **David Bockman** rabbi értelmezése szerint. Markáns karakterjegyeink felszámolása nem lehetséges, de megszelídíthetjük, még akár jó ügyek szolgálatába is állíthatjuk eredendően nem túl szimpatikus készleteseinket, ahogy története vége felé közeledve **József** is teszi.

Raj Tamás:**Bibliaiskola**

A Szentírás szállóigéi

„ÍME, AZ EMBER OLYAN LETT, MINT EGY KÖZÜLÜNK”

A bibliai szállóigének (Mózes I. könyve, 3. fejezet 22. vers) különösen az elejét ismerik sokan. A mondat azonban sok gondot okozott és okoz mind a bibliafordítóknak, mind a Szentírás magyarázóinak. Elvégre, honnan ered a **Mindenható isten** félelme (?) az ember rivalizálása (?) miatt, s miért beszél egyáltalán többes számba.

Már korábban (a **teremtés kulcsszavainál**) ismertettük, hogy ezt az ellentmondást egyesek úgy kívánják feloldani, hogy az angyalok seregére utalnak (**holott az egész teremtéstörténetben nem találkozunk velük**), mások viszont a királyi többes stílusára utalnak. Ugyanott azt is kifejtettük, hogy mindkét nézet tarthatatlan.

Ábrahám Ibn Ezra (Tóledo, Spanyolország, 1089—Róma, 1164) megjegyzése ad ésszerű és frappáns magyarázatot. A kiváló tudós (matematikus, csillagász, filozófus), költő és világutazó (Indiáig jutott) felfigyel arra, hogy a **héber mimenu szó nunbetűjében dagás (vagyis pont)** van! Ez a **keleti zsidó** tudósok szerint azt jelenti, hogy a ragozott **min (= közül, től-től, ből-ből)** szócska nem többes szám első, hanem egyes szám harmadik személyben van!

Itt meg kell jegyeznünk, hogy a **héberben** éppúgy, mint a **magyarban**, majdnem minden toldalékot ragozni lehet. A min szócska ragozása a következő:

mimemi = belőlem, tőlem mimkhá = belőled, tőled, közüled (hímnem) — nőnemben: mimékh mimenu = belőle, tőle, közüle (hímnem) — nőnemben: mimena mimenu = belőlünk, tőlünk, közülünk mikem = belőletek, tőletek, közületek (hímnem) — nőnemben: miken méhem = belőlük, tőlük, közülük (hímnem) — nőnemben: méhen.

A fentiekből látjuk, honnan ered a félreértés: az egyes szám harmadik személy és a többes szám első személy alakja ugyanúgy hangzik! Csakhogy a többes számú alaknál nincs, az egyes számú alakban viszont van pont (**dagás**) a **nun** betűben. Tehát a helyes értelmezés szerint Isten azt mondja, hogy most már (**erkölcsi tudása révén**) az ember egyedülálló lény lett a maga nemében, kilépett a jámbor tudatlanság világából, „**egy lett belőle**”, nem hasonlítható többé az állatvilághoz.

A 3. fejezet 22. mondatának helyes fordítása tehát: „**Szólt az Örökkévaló Isten: íme, az ember egyedülálló lett a maga nemében, hogy felismerje a jót és a rosszat, de nehogy kinyújtsa kezét, és vegyen az élet fájáról is, hogy egyék belőle, és örökké éljen**”.

LITTNER GYÖRGY: MÓZES ÉLETE MAI SZEMMEL

ÖSSZEFOGLALÁS

Elérkeztünk a jubileumi ötvenedik részhez. Nagyon szépen köszönöm az **Emberbarát** szerkesztőségének és minden kedves olvasójának, hogy **ötven héten** keresztül részletesen leírhattam **Mózes** életét mai szemmel. Természetesen szigorúan ragaszkodtam a **Tórához**, de a magyarázatokat már a huszonegyedik században élő ember szemével készítettem. Most röviden összefoglalom az elmúlt **ötven hét** részleteit, néhány új gondolattal kiegészítve.

Az **Örökkévaló** a történelmünk folyamán mindig kiválaszt magának egy embert, akivel megvalósítja az elképzeléseit. **Ilyen volt Noé, Ábrahám, Izsák, Jákob.**

Mózes azonban más volt a helyzet. Még az anyja hasában volt, amikor az **Örökkévaló** eldöntötte, hogy rá lesz szüksége a héber rabszolgák kivezetésére **Egyiptomból**. A születése után megmentette a biztos haláltól, hiszen a többi héber újszülött fiúgyermeket a **Fáraó** katonái megölték, és holttestüket bedobták a **Nílusba** a krokodilok közé. Nem volt menekvés, mert mindenütt ott voltak a katonák.

Az **Örökkévaló Mózes** és az édesanyját elrejtette a nádasban, a katonák számára láthatatlanná téve őket. Három hónapos korában a gyermeket az anyja egy kosárban a folyó sodrára bízta. Itt is vele volt az **Örökkévaló** távol tartva a kosártól a gyilkos állatokat, odavezette a **Fáraó** lányához, aki örökbe fogadta a gyermeket és egy egyiptomi nevet adott neki: a **Mózes**!

A **Fáraó** unokájaként nevelték, és ő negyven év alatt szorgalmasan megtanult mindent, amit az egyiptomiak tudtak, és ez nem volt kevés, hiszen az ókori világ legfejlettebb népe volt **Egyiptom**. **Negyven év tanulás** az **Örökkévaló** szerint elég volt, ezért úgy intézte, hogy egy gyilkosság miatt **Mózesnek** el kellett menekülne **Egyiptomból**, hiszen már nem volt mit tanulnia tőlük.

A következő negyven évben tudta nélkül felkészült a feladatra, amiért ki lett választva az **Örökkévaló** által. Megnősült, két fia született, élvezte a családapá szerepet, és visszatért ősei foglalkozásához, a pásztorkodáshoz. Testileg, lelkileg megerősödve, kipihenve készen állt a feladatra.

Személyesen találkozott az **Örökkévalóval**, akit nem látott, csak a hangját hallotta. A feladat az volt, hogy ki kell vezetni a héber rabszolgákat **Egyiptomból** a szabadságba. **Mózes** semmiképpen nem akarta elvállalni, mert jól érezte magát a családjá körében

LITTNER GYÖRGY: MÓZES ÉLETE MAI SZEMMEL

és az állatai között. Pont elég volt neki **Egyiptomból** negyven év, amíg ott élt. Az **Örökkévaló** azonban nem azért töltött ennyi időt **Mózes** felkészítésével, hogy most vissza lépjen a tervével, hanem erős érvekkel meggyőzte Mózeset, aki végül kénytelen volt elvállalni a feladatot. Valójában **Mózesnek** nem volt szüksége az **Örökkévalóra**, nagyon jól elvult a családjával, az **Örökkévalónak** volt szüksége **Mózesre**, a tervei végrehajtásához. **Mózes** nekilátott a feladatának. úgy ment be a **Fáraó** palotájába a sokszoros biztonsági őrségen keresztül, mint kés a vajban. Jól tudta, hogy feleslegesen megy, mert az **Örökkévaló** tájékoztatta őt, hogy a **Fáraó** nem fogja elengedni a rabszolgákat, mégis ment rendületlenül és tette a dolgát!

A kiszabadulás után részese lett az **Örökkévaló** csodáinak, amit Ő mindig úgy intézett, hogy a nép azt higgye **Mózes** a csodatevő. Azonban ez sem volt elég, mert folyton lázadoztak **Mózes** és az **Örökkévaló** ellen, amiért az **Örökkévaló** ki akarta irtani a népet **Mózes** kivételével, és általa majd egy jobb népet alkot. akikkel nincs ennyi probléma, hanem szó nélkül teszik azt, amit az **Örökkévaló** parancsol nekik. **Mózes** azonban ragaszkodott a bűnös néphez, könyörgött, és az **Örökkévaló** megbocsátott nekik.

Egyáltalán nem foglalkoznak a **Tóra** magyarázói azzal, hogy **Mózes** megszentelte a népet. Feladatba kapta az **Örökkévalótól** a **Tízparancsolat** kihirdetése előtt, hogy szentelje meg **Izrael** népét, amit meg is tett. Sem előtte, sem utána senki nem volt képes erre!

Megírta a **Tórának** a négy könyvét az **Örökkévaló** útmutatása alapján, majd az ötödiket saját élményei felhasználásának a segítségével. Így forrt össze az **öt könyv** az **Isten** és az ember akaratából, és lett belőle az egységes **Tóra**!

Mózes halála sorsszerű volt, ahogy az **Örökkévaló** kijelentette a vízözön után: legyen az ember élete százhusz év. **Mózesnél** ezt pontosan betartotta, hiszen azon a napon halt meg, amikor született, de százhusz évvel később. A temetéséről az **Örökkévaló** személyesen gondoskodott, úgy, hogy az ember a sírhelyét sosem találhatja meg.

„És nem támadt próféta többé Izraelben olyan, mint Mózes, akit az Örökkévaló ismert színről-színre.”

Még egyszer köszönöm a lehetőséget, hogy írhattam az Emberbarát újságban.

Remélem, hogy szívesen olvasták, és ha tetszett, én is szívesen folytatnám az ikrek történetével, aki saját maguk mesélik el életüket, úgy, ahogyan azt ők látták. Ígérem, hogy érdekes lesz **Jákob** és **Ézsaú** története.

Littner Gyuri

BEVEZETÉS

Létezik egy mondás, amely szerint „ha van két zsidó, annak három véleménye lesz”.

A zsidóság irányzatainak bemutatása meglehetősen összetett feladat, valószínűleg nem létezik igazán jó megoldás. Jelen dolgozatomban sokkal inkább a saját tapasztalataim alapján, mintsem tudományos megalapozottsággal szeretnék egy ismertetést nyújtani, egy szubjektív első megközelítést a témában nem járatosak számára, kiegészítve a **Vallásforum** valóban jó ismertetését a zsidóság irányzatairól. Célom nem részletes tények közlése, sokkal inkább a téma komplexitásának a bemutatása, és egy első vázlat, egy „**térkép**” nyújtása, amely remélhetőleg segít a további olvasmányokban, amennyiben sikerült felkeltenem az olvasó érdeklődését. Nem fér bele jelen dolgozat kereteibe a téma történelmi dimenzióban való tárgyalása sem, csupán a mai állapotok megértéséhez szükséges, legfontosabb múltbeli eseményekre fogok utalni. Akit a téma behatóbban érdekel, bőven talál (**leginkább angol nyelvű**) szakirodalmat, kiindulásként mindenekelőtt az **Encyclopaedia Judaica** releváns szócikkeit (**irányzatok és országok szerint**) ajánlom.

Előjáróban szólni kell arról, hogy a mai zsidóságot csupán vallásként felfogni egyoldalúsághoz vezet. A világ zsidóságának többsége nem tartja magát vallásosnak, és ez nem egy paradox állítás. Sokak számára a zsidóság nemzetiségi, etnikai vagy kulturális identitás, érdeklődési kör, olvasmányok, zenei ízlés formájában jelenik meg, vagy pedig például az **Izraelhez** való viszonyban (**például cionizmusban**), netalán **izraeli** állampolgárságként. De annak ellenére, hogy nem vallási alapon határozzák meg a maguk zsidóságát, a „**zsidóság, mint vallás**” kérdését nem kerülhetik meg, a valláshoz is kell valamilyen formában viszonyulniuk: ez lehet a teljes elutasítástól a hagyománytiszteletig bármi, még a negligálás is egyfajta állásfoglalás. Továbbá, sok, erősen vallásos csoport gondolkodásmódjában szintén nem válik külön a „**zsidóság, mint vallás**” és a „**zsidóság, mint nemzet**”: náluk a vallásnak szerves része a nemzeti aspektus. Tehát ezeket az egyéb szempontokat nem fogjuk tudni megkerülni, még ha csupán a zsidó vallás irányzatai érdekelnek is, hiszen a vallási kép nem érthető meg politikai és szociológiai szempontok figyelembevételével.

Ráadásul, zsidó kontextusban már a „**vallás**” szó is mást jelent, mint például a hagyományos európai-keresztény kontextusban. Így hitelvek helyett szokásokról (**földrajzi különbségek**) vagy a parancsolatok betartásának módjáról, intenzitásáról (**társadalmi különbségek**) kell beszélnünk, mint a különbségek legfontosabb dimenziója, mivel a vallás igazi kifejezése a hit helyett (**mellett**) sokkal inkább a parancsolatok betartásában nyilvánul meg. A hagyományos zsidó vallás szerint az ember a cselekedetei, nem pedig az érzései révén fejezi ki elsősorban a teremtőjével való kapcsolatát. (**I-ten szeretete vagy az alapvető hitelvek elfogadása ezek után egyike lesz a parancsolatoknak**). (**Egy önálló tanulmány tárgya lehetne, hogy olyan, látszólag egyértelmű alapfogalmak, mint például „vallás”, „vallásosság”, „Isten”, „ima” mennyire mást jelentenek a zsidóságban, mint a keresztény mintát ismerő európai fogalmi rendszerben**).

Tehát most a célunk a mai zsidó vallás irányzatainak az áttekintése. Önmagában már ez is nehéz feladat, mivel lehetetlen egyetlen felsorolásban vagy egy családja-modellben ismertetni ezt a kérdést. Az alábbiakban egy háromdimenziós kép formájában igyekszem hozzávetőlegesen bemutatni az irányzatokat, vagy inkább tendenciákat. A földrajzi dimenzió a legegyszerűbb: a történelem viharjai során sokfelé vetődött zsidóság különböző helyi szokásokat alakított ki, részben a környező népekkel

való kölcsönhatás eredményeként (**jelenségek átvétele, vagy éppen elutasítása**), részben a belső társadalmi viszonyai szerint. A második dimenzió a legizgalmasabb: ezt a hagyományhoz való viszonynak neveztem, és lényegében az elmúlt **egy-két száz évben** alakultak ki azok az irányzatok, amelyek a modernkor kihívásaira különböző válaszokat adtak. Mivel ezek a kérdések minden országban másként és másként vetődtek fel, különböző társadalmi és politikai tényezők hatására hatalmas földrajzi különbségek alakultak megint csak ki. Ez teszi szükségessé azt, hogy a tanulmány második felében egyes térségek viszonyait külön-külön is megvizsgáljuk. A harmadik dimenzióba tartozik minden egyéb, itt elsősorban azokat az ideológiai kulcskérdéseket fogom tárgyalni, amelyek mentén szintén kialakultak különböző csoportok.

A FÖLDRAJZI DIMENZIÓ

Az első dimenzió a földrajzi. Első megközelítésben azt mondhatjuk, hogy a középkor óta két nagy csoportra osztható a zsidóság, az askenáziakra és a szfárádiakra (szefárdokra).

Az **ú.n. askenázi** („német”) zsidóság törzsterülete **Németország és Észak-Franciaország** volt a kora-középkorban, és a zsidóknak a **nyugat-európai** államokból történő **XIII-XIV. századi kiűzetését** követően a **lengyel-litván** területekre helyeződött át a hangsúlyuk. A **XIX. században askenázi** zsidóságot találunk elsősorban az **orosz fennhatóság** alatt álló **lengyel területeken**, az **Osztrák-Magyar Monarchia** legnagyobb részén, **Németországban, Észak-Franciaországban, Angliában**, valamint az **Észak- és Dél-Amerikába** vándoroltak között is ők vannak többségben. Sok szempontból (**társadalmi szerkezet, nyelv és kiejtés, liturgiai finomságok...**) érdemes különválasztani a **keleti askenáziakat** (**Lengyelország, Litvánia, Galícia, Románia, Kelet-Magyarország**) a **nyugati askenáziaktól** (**Nyugat-Magyarország, cseh-morva területek, Németország, Hollandia stb.**), és még ezen csoportokat is lehetne tovább osztani.

A zsidóság másik nagy csoportját **„szfárádiak” („spanyolok”)** névvel illetjük. A középkorban **iszlám fennhatóság** (vagy később **török fennhatóság**) alatt lévő területek (**Spanyolország, Észak-Afrika, a Balkán, Közel-Kelet...**) zsidóságáról van szó. A pontos fogalmazás kedvéért itt is érdemes különválasztani a szó szoros értelmében vett, **judéo-spanyol (ladino)** nyelvű **szfárádiakat** (**akik az 1492-es spanyolországi kiűzetés következtében jutottak el a Földközi-tenger medencéjének minden országába, sőt a hollandiai közösségük is híres**) a térség **többi (judéo-arab, judéo-berber, judéo-görög stb. nyelvű)** közösségétől.

A felületes fogalmazás során gyakran a szfárádiak közé sorolják a Közép-Kelet (**szír, iraki, perzsa, kurd, buharai stb.**) zsidó közösségeit is. Ennek az oka leginkább a mai **izraeli** társadalmi viszonyokban található. A **jemeni zsidók** viszont nagyon sok szempontból eltérnek a szó legtágabb értelmében vett **szfárádiaktól**, ezért ők az **askenázi-szfárádi** felosztáson kívül állnak, egy független, harmadik csoportot alkotnak. Igazság szerint jó néhány további önálló csoportot kellene megemlíteni. Az eredeti itáliai zsidóság sok területen megőrizte a mai napig önálló karakterét, például liturgiai finomságait. A középkori provanszál, ill. a bizánci (görög) közösségek szintén eltértek a többi csoporttól.

Folytatjuk...

EMBERBARÁT HETILAP NAGY FUVAROS ZSINAGÓGA

ב"ה

TALMUDI FOGALMAK XXIII. RÉSZ

מיטשהו

123. Másehu – Szó szerint: „valami, bármennyi”, azaz egy nagyon kicsi, meghatározatlan mennyiség. Bizonyos **micvák**at akkor is teljesítünk, illetve bizonyos vétkeket akkor is elkövetünk, ha csak nagyon kis mennyiségű dolgot fogyasztunk vagy használunk fel. Ezt a nagyon kis mennyiséget nevezik **másehu**-nak.

מלך

124. Melech – Király. A **Tóra** törvényei alapján, a zsidó nép választhat királyt magának, ha úgy kívánja. A királynak születésénél fogva zsidónak kell lennie, nem lehet a zsidó hitre áttérték leszármazottja. Az ilyen királyra különböző tevőleges és tiltó parancsolatok vonatkoznak. Külön **Tóra-teker-cset** kell írnia (vagy **iratnia**) saját magának. Nem tarthat sok feleséget (**Bölcseink ezek számát tizennyolcra maximálták**) és nem „**szaporíthatja pénzét vagy lovai számát**”, azaz nem lehet több lova vagy pénze, mint ami saját használatára vagy a királyság fenntartására szükséges. Mindenki köteles tisztelni és becsülni a királyt, és senki sem tanúsíthat tiszteletlenséget iránta (**még maga a király sem**). Annak a királynak, aki tévedésből vétkezik kecskebak áldozatot kell bemutatnia (**szöir nászi**). A király kötelessége, hogy tisztviselőket nevezzen ki a nép fölé és érvényesítse akaratát. Adókat szedhet, bírakat nevezhet ki és a nép érdekeit szolgáló törvényeket hozhat. A királyt a nép vezetőjének tartották, és ezért elsőbbséget élvezett a főpap (**kohén gádol**) és a **próféta (návi)** előtt. Annak, aki megpillantja a királyt, áldást kell mondania. Ez idegen királyra is vonatkozik (**más szöveggel**).

מסיח לפי תומו

125. Mésziách löfi tumo – Megfontolatlan, akaratlan megjegyzés (szó szerint: „minden mellékgondolat nélkül mond valamit”). Olyan személy, aki elmond valamit, amit látott, de nem azzal a szándékkal, hogy hivatalos tanúvallomást tegyen. Bizonyos esetekben az ilyen jellegű „**megjegyzéseket**” elfogadják tanúvallomásként. Egy tanúvallomásra nem alkalmas ember „**megjegyzéseit**” is elfogadják, amennyiben úgy vélik, hogy a szavak elhangzásakor nem volt tudatában annak, hogy „**megjegyzésének**” jogi következményei lehetnek. Így például egy gyermek ártatlan elbeszélése egy általa oly módon látott eseményről, mely esetben figyelme egyszer sem kalandozott el, elfogadott bizonyíték, hogy egy elrabolt asszonyt nem erőszakoltak meg. Egy nem zsidó esetleges elbeszélése arról, hogy látta egy férfi halálát, elfogadható bizonyíték a halálesetről és az elhunyt felesége ismét férjhez mehet.

מזוזת

126. Mezuzá – Szó szerint: ajtófélfá. Olyan pergamentekercs, melyre egy írnok (**szofér sztám**) a **Tóra** két szakaszát írta (**Smá és Vöhájá im sámóá**). A **Tóra** megparancsolja, hogy lakásunk valamennyi ajtófélfájára **mezuzát** szögezzünk. A **mezuzát** általában kis tokba helyezük és a jobboldali ajtófélfára kell szögeznünk. Minden egyes lakó- illetve alvóhelyiségnek az ajtajára **mezuzát** kell szögezni, és hasonlóképpen kell eljárni a kapuk és a városkapuk esetében is (**a fallal övezett városok esetében**). A nem lakó helyiségek ajtajára nem kell **mezuzát** szögezni, s ugyancsak nem kell felszögezni azon helyiségek ajtajára, melyek nem illenek a **mezuzá** szentségéhez (**például a fürdőszoba**).

EMBERBARÁT HETILAP NAGYFUVAROS ZSINAGÓGA

ב"ה

NAGYFUVAROS UTCAI ZSINAGÓGA IMAREND DECEMBER 1. – 31. KÖZÖTT

ב"ה

1.	péntek		⚡:15,36	7.00	16.00	18.
2.	szombat	VÁJISLÁCH	Vége: 16,46	8.00	16,00	19.
3.	vasárnap			8.00	16.00	20.
4.	hétfő			7.00	16.00	21.
5.	kedd			7.00	16.00	22.
6.	szerda			7.00	16.00	23.
7.	csütörtök	Este: Első Chanuka-gyertya meggyújtása		7.00	16.00	24.
8.	péntek	Chanuka 1. nap	⚡:15,34	7.00	15.30	25.
9.	szombat	VÁJÉSEV	Vége: 16,45	8.00	15,30	26.
		Chanuka 2. nap Újhold hirdetés				
10.	vasárnap	Chanuka 3. nap		8.00	16.00	27.
11.	hétfő	Chanuka 4. nap		7.00	16.00	28.
12.	kedd	Chanuka 5. nap		7.00	16.00	29.
13.	szerda	Chanuka 6. nap	<i>Újhold</i>	7.00	16.00	1.
14.	csütörtök	Chanuka 7. nap		7.00	16.00	2.
15.	péntek	Chanuka 8. nap	⚡:15,35	7.00	16.00	3.
16.	szombat	MIKÉC	Vége: 16,46	8.00	16,00	4.
17.	vasárnap			8.00	16.00	5.
18.	hétfő			7.00	16.00	6.
19.	kedd			7.00	16.00	7.
20.	szerda			7.00	16.00	8.
21.	csütörtök			7.00	16.00	9.
22.	péntek	<i>Tévét 10. Böjtnap</i> <i>Böjt vége: 16.31</i>		7.00	16.00	10.
			⚡:15,37			
23.	szombat	VÁJIGÁS	Vége: 16,49	8.00	16,00	11.
24.	vasárnap			8.00	16.00	12.
25.	hétfő			8.00	16.00	13.
26.	kedd			8.00	16.00	14.
27.	szerda			7.00	16.00	15.
28.	csütörtök			7.00	16.00	16.
29.	péntek		⚡:15,42	7.00	16.00	17.
30.	szombat	VÁJICHI	Vége: 16,54	8.00	16,00	18.
31.	vasárnap			8,00	16,00	19.

K
I
S
Z
L
É
V
T
É
V
É
T

EMBERBARÁT HETILAP NAGY FŰVÁROS ZSINAGÓGA

Daniel Hagari hanukai üzenete

A hanukáról is megemlékezve írta meg gondolatait az aktuális helyzetről az **Arutz** oldalán az **Izraeli Védelmi Erők (IDF)** katonai szóvivőinek sajtókapcsolatokkal foglalkozó tisztjeinek parancsnoka, **Daniel Hagari** ellentengernagy.

Mindenkinek boldog hanukát kíván szerte a világban és azt írja:

„A hanukai gyertyákat népünk történetének sötét időszakában gyújtjuk meg, a gyász, a fájdalom idején, és időnként emlékeztetjük magunkat arra, hogy miért is küzdünk. De a hanuka történetének emlékeztetőül kell szolgálnia arra is, hogy reményünk győzedelmeskedni fog a kétségbeesés felett. Fényünk eloszlatja a sötétséget, életszeretünk győzedelmeskedni fog a gonosz erők felett, amelyek a pusztulásunkra törnek. Hanuka története a túlélés története, amikor

a makabeusok a pusztulással szembesültek, harcoltak. Feláldozták az életüket, hogy mi túlélhessük. Most rajtunk a sor.”

Majd így folytatja:

„Október 7-én a sötétség mélyéről erősebben és egységesebben emelkedtünk fel. Egy kicsi nemzet vagyunk, de lélekben hatalmasak.

Tűszainkat a Hamász fogságban tartja. Az IDF harcol a szabadságukért. Izraelt támadás éri északon és délen. A túlélésünkért harcolunk. Izrael háborúban áll, amit a zsidók szerte a világon szintén éreznek.

És együtt fogunk harcolni a jövőnkért, egy olyan jövőért, ahol újra lesznek hanukai gyertyák az ablakokban Izrael-szerte. Kfár Ázában, Nir Ozban és Beeriben, ahol ismét nem lesz szükség kontextusra, amikor az egyetemeken népirtásra szólítanak fel a zsidó diákok ellen.

Ahol borzalom volt, ott remény lesz. Ahol halál volt, ott élet lesz. Ahol sötétség volt, ott fény lesz” – zárja gondolatait Hagari.

Forrás: (zsido)

Európai polgármesterek az antiszemitizmus ellen „A felelősség egyesít minket”

Az antiszemita gyűlölet globális erősödése állt annak a találkozóknak a fókuszában, amelyen több mint 150 polgármester, magas rangú önkormányzati vezető, diplomata és közösségi vezető vett részt a németországi Dortmundban megrendezett európai polgármesteri csúcstalálkozó. A résztvevőket Olaf Scholz német kancellár videóüzenetben köszöntötte. Mint korábban megírtuk: a Mazsihiszt dr. Grósz Andor elnök képviselte.

A résztvevők több mint 60 városból és 30 országból érkeztek a csúcstalálkozóra, amelyet a „Kulturális sokszínűség előmozdítása” címszó alatt tartottak. A fórum főszervezője a **Combat Antisemitism Movement (CAM)**, amely a dortmundi zsidó közösséggel együttműködve szervezte a fórumot. A korábbi polgármesteri csúcstalálkozóknak a floridai **Fort Lauderdale** adott otthont e hónap elején, 2022-ben a görögországi Athén, 2021-ben pedig a németországi Frankfurt-am-Main.

A nyitóvacsorán **Thomas Westphal**, Dortmund főpolgármestere, a csúcstalálkozó elnöke kijelentette: „ennek a csúcstalálkozóknak az üzenete egyértelmű: a felelősség egyesít bennünket. Felelősek vagyunk zsidó közösségünk védelméért és a különböző kultúrák és régiók közötti hídépítésért. Hangot adunk az antiszemitizmus elleni küzdelemnek”. Westphal úgy folytatta, hogy az október 7-i események és az azt követő események „nemcsak sokkoltak minket, hanem arra is emlékeztettek, hogy az antiszemitizmus elleni küzdelemmel kapcsolatos felelősségünk világszerte aktuálisabb, mint valaha”.

„Rossz úton járunk, ha a zsidó élet csak akkor válik láthatóvá, amikor megtámadják vagy fenyegetik” – jegyezte meg. „A zsidó élet városunk normális része, nap mint nap, és a mi felelősségünk az, hogy a zsidó élet a társadalmunk középpontjában legyen. A normális zsidó életet láthatóvá kell tennünk. A legjobb zsidó élet a félelem nélküli zsidó élet”.

Olaf Scholz német kancellár előre rögzített videónyilatkozatban szólalt fel. „A Hamász-támadás óta nem tudom már, mi az emberség” – mondta Scholz, aki ezzel Elfriede Jelinek Nobel-díjas osztrák írónt idézte. „Október 7-én a Hamász terroristái ártatlan izraeli állampolgárokat gyilkoltak, kínoztak, raboltak el és csonkítottak meg, férfiakat és nőket, kisgyerekeket, sőt holokauszt-túlélőket is. A terroristák válogatás nélküli brutalitásukkal, az emberi élet és méltóság teljes semmibevételével magát az emberiséget is célba vették. E büntettek áldozatai mellé állni tehát az emberiség védelmét jelenti.”

„Határozottan kiállunk az antiszemitizmus hulláma ellen, amely végigsöpör az interneten és országainkon, és szégyenletes módon a német városokon is” – tette hozzá. „A németek követték el a valaha elkövetett legsúlyosabb emberiség elleni bűntényt, a Soát. Hazánknak különleges felelőssége van a zsidó élet védelmében és védelmében. Ez a felelősség soha nem ér véget. Németország Izrael mellett áll, és támogatja a jogát, hogy megvédje magát a Hamász által elszabadított terrorral szemben” – jelentette ki.

Sacha Roytman, a CAM igazgatója felidézte az ő és más családtagjai holokauszt alatti túlélésének történetét. Roytman hangsúlyozta meggyőződését, hogy a polgármestereknek kulcsszerepük van „az antiszemitizmus elleni küzdelemben és a városok hosszú távú ellenálló képességének kiépítésében a gyűlölet ellen”. „Ahogy megnyitjuk ezt a csúcstalálkozót, reménykedem” – mondta. „Feléphetjük a tisztelet és az elfogadás világát. Harcolhatunk a szélsőségek ellen. De

Európai polgármesterek az antiszemitizmus ellen „A felelősség egyesít minket”

ez vezetést, tudást, tapasztalatot, bizalmat, zéró tolerancia politikát, és ami a legfontosabb, a hitet követeli meg tőlünk, hogy meg tudjuk csinálni”.

A CAM tanácsadó testületének elnöke, Natan Sharansky elmondta: „Ma egy olyan Izraelből jövök, amely tele van elszántsággal a Hamász elleni harcra, és megérti, hogy ha nem pusztítjuk el a Hamászt, akkor nincs jövője az államunknak. Minden nap döntést kell hoznunk, hogy egy újabb napot várunk, remélve, hogy újabb tíz túsز szabadul ki, vagy visszatérünk a harchoz, mert el kell pusztítanunk ezt a szörnyű ellenséget”.

„Október 7. be fog kerülni a zsidó programok történetébe, amelynek olyan gazdag története van” – folytatta. „A 17. századig kell visszamenni, hogy ilyesmit találjunk”. Zwi Rappoport, a Dortmundi Zsidó Hitközség igazgatótanácsának elnöke elmondta: „A zsidó élet itt Dortmundban újra virágzik, az 1990-es évek óta, amikor a volt Szovjetunió országaiból zsidó bevándorlók érkeztek Németországba. A holokauszt után a németországi zsidó életnek ez a bámulatos fejlődése elképzelhetetlennek tűnt. De ez a fajta csoda valóban megtörtént.”

„Ma azonban új kihívásokkal kell szembenéznünk” – mondta. „Európa-szerte zsidó közösségeinkben a zsidók hasonló refrént hangoztatnak. Más világban élünk, mint amit október 7-e előtt ismertünk. Európa-szerte az antiszemita incidensek hatalmas növekedése felforrósította a félelem légkörét, és arra ösztönzött egyeseket, hogy elrejtsek zsidó identitásukat. Minden jelentés azt mutatja, hogy az európai zsidók az antiszemitizmus új korszakával néznek szembe”.

Marie-Christine Lemardeley, Párizs alpolgármestere azt mondta: „Az antiszemitizmus nem a zsidók problémája, hanem az emberiségé és választott tisztségviselőként a mi felelősségünk, hogy elkötelezzük magunkat az antiszemitizmus felszámolása mellett”.

„Anne Hidalgo, Párizs polgármestere nagyon szerette volna, ha Párizs városa ma képviselteti magát, hogy megmutassuk teljes elkötelezettségünket az antiszemitizmus és a diszkrimináció kapcsolódó formái elleni küzdelem mellett” - tette hozzá Lemardeley. „Párizs egy olyan város, amelyet a zsidó kultúra épített, a zsidó kultúra számára és a zsidó kultúrával. A zsidó történelem formálta, és ma is tele van a hátrahagyott kultúra emlékével”.

„A párizsi és a zsidó történelem kiemelt szerepe hozzájárul Párizs kulturális gazdagságához, de sajnos vonzza az antiszemita támadásokat” – mutatott rá. „A zsidó közösségek továbbra is szenvednek ezektől az antiszemita cselekményektől. Az október 7-i terrortámadások az antiszemita cselekmények tömeges visszatérését váltották ki Párizsban. Az antiszemitizmus már eddig is alattomos módon jelen volt, de október 7-e csak súlyosbította”.

Dr. Gil Yaron, Észak-Rajna-Vesztfália tartomány gazdasági, tudományos, oktatási, ifjúsági és kulturális hivatalának vezetője Izraelben elmondta: „Ma már sehol sincs biztonságos hely a világon. Az antiszemitizmus mindenütt megnőtt. Hol van tehát biztonságos hely a zsidók számára? Csak akkor leszünk nyugodtak, ha erre az évszázados rejtélyre az a válasz, hogy a zsidók számára mindenhol biztonságos, Izraelen belül és kívül egyaránt”.

„Amikor a zsidókat védjük, nemcsak a zsidókat védjük. Mindannyiunkat védjük. Nem az önök megfontoltságára vagy szolidaritására apellálok, hanem az önvédelmükre” – jelentette ki.

Forrás: (mazsihisz)

Ismeretlen zsidók nyomában LXVIII. Mérei Ferenc

Mérei Ferenc (Budapest, 1909. november 24. – Budapest, 1986. február 23.) pszichológus, klinikai gyermek-szakpszichológus, pszichoterapeuta, mese- és tankönyv szerkesztő.

Mérei (Mellinger) Gáspár Géza (1876–?) fényképész és **Klein Valéria (1884–?)** fiaként született. Apai nagyszülei **Mérei (Mellinger) Rezső (1842–1934)** kereskedő és **Stern Zsófia**, anyai nagyszülei **Klein Ábrahám** és **Mautner Emília (1863–1904)** voltak. A **pesti Csikágóban**, polgári környezetben telt gyermekora, főként szülei **Garay Bazár**-beli fényképészstúdiójában. Az iskolát nem szerette, nevelőtől elszenvedett lelki kitesztottsága, fizikai brutalitásuk sok szenvedést okozott neki. Rengeteget olvasott, akár **4-500 oldalas könyveket** is, egyvégtében. Édesanyja váltott lovagokkal zajló házassálete is mély nyomokat hagyott benne.

Sikeres érettségi vizsgája után, bár édesanyja inkább **Berlinbe** szánta, **1928-tól a párizsi Sorbonne**-on tanult tovább. Politikai gazdaságtannal, statisztikával, irodalommal és tizenegy nyelvvel foglalkozott. Végül a gyermekpszichológia és a pályaválasztási tanácsadás kötötte le igazán. Az egyetemen **Henri Wallon** fogadta tanítványává, aki a gyermekvilág tanulmányozásában irányította. **1930-ban** belépett a francia kommunista pártba.

1932-ben tartotta első tudományos előadását. A **Jean Piaget**-t bíráló előadás szembe állította mesterével, de kialakította kulcseszméjét, aminek lényege az ember társas meghatározottsága. Két diplomát szerzett; egyet a pályaválasztási tanácsadó főiskolán, és egyet a **Sorbonne** bölcsészkarán filozófiából, szociológiából, pszichológiából és pedagógiából. **Párizs** adta életre szóló barátait, tanítómestereit, eszményképeit, világnézetét.

1934-ben friss diplomásként tért haza, de állást nem kapott, így az **Állami Gyermeklélektani Intézetben** (alapítója **Schnell János**, aki **kezességet vállalt érte az akkori, jobboldali kurzus alatt**) dolgozott fizetés nélküli pszichológusként **1938-ig**. Elsőként kutatta az egyénre ható társas élményt, a szabály- és a normaképzés társadalmi szerepét. **1937-ben** írta meg „A gombozó gyermek” és „**Az országépítő gyermek**” című tanulmányait.

1938-tól 1940-ig a Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola Szondi Lipót sorsanalitikus kórtani és gyógytani laboratóriumában dolgozott. Fizetést itt sem kapott, ezért nyelvtanításból élt. Ekkor kötött házasságot, gyógypedagógus feleségével (**Mérei Vera, sz.: Molnár Veronika**) együtt tanulták meg a vizsgálatok szervezését és gyakorlatát.

A zsidótörvény miatt eltanácsolták a laboratóriumból, így **1940-től az Országos Izraelita Patronázs Egyesület György Júlia** által vezetett ambulanciájára került. Itt írta első könyvét, **1942-ben** a „**Pályaválasztás lélektana**” címmel. Ekkor munkaszolgálatra vitték. **1944-ben megszökött**, átjutott a fronton és csatlakozott a **szovjet hadsereghez**, ahol századosi rangban katonai szolgálatot is teljesített. **1945-től 1948-ig** a Fővárosi Lélektani Intézet vezetője, a Pedagógiai Főiskola és az Eötvös Kollégium tanára, a NÉKOSZ központi szemináriumának vezetője.

1945–1948 között az **Fővárosi Lélektani Intézet** vezetője. **1949-ben** kinevezték az **Országos Neveléstudományi Intézet (1948–1950)** élére. E korszakot számos tanulmány és három könyv jelzi: „**A gyermekek világnézete**” (1945), „**Az együttes élmény**” (1947) és a „**Gyermektanulmány**” (1948). Tudománytörténetileg nevezetes az együttes élmény kísérletsorozata, amelyet az **Egyesült Államokban** már **1949-ben** átvettek, és bekerült a bizonyított pszichológiai kísérletek gyűjteményébe is.

Ismeretlen zsidók nyomában LXVIII. Mérei Ferenc

1949-ben pedagógiai munkásságáért megkapta a **Kossuth-díj** ezüst fokozatát. **1950**-ben az intézetet felszámolták. Méreit állásából elbocsátották, családját ismét fordításból kellett eltartania. **1956**-ban rehabilitálták, kiemelt tudósként került a **Magyar Tudományos Akadémia Pszichológiai Intézetébe**, majd **1958**-ban a **Biokémiai Intézetbe**.

Államellenes szervezkedés, vádjával **1958** októberében letartóztatták és **10 évre** ítélték. **Szabadságvesztését** a **Gyorskocsi utcai börtönben**, a **Gyűjtőfogház ún. kislefogházában**, illetve **kórházban**, majd a **sátoraljaújhelyi** és a **váci** fegyintézetben töltötte. **1960**-ban a **Sátoraljaújhelyi Országos Börtönben** kezdte írni (mivel mással nem rendelkezett, **WC-papírra**) a „**Lélektani Naplót**”. Fogva tartása alatt egészségi állapota megromlott, **agyérgörcsöt** is kapott. **1963** márciusában amnesztia keretében szabadult.

1964 februárjában az **Országos Ideg- és Elmegyógyászati Intézetben** állt munkába, ahol az általa alapított **Klinikai Pszichológiai Laboratórium** vezetője lett. A műhelyteremtés szándékával gyűjtötte maga köré munkatársait, tanítványait, például **Szakács Ferencet**, **Nemes Líviát**, **Binét Ágnes** és **Erdélyi Ildikót**. **Binét Ágnes** társszerzője volt a nagy sikerű **Gyermeklélektan (1970)** és az **Ablak-Zsiráf** című könyveknek. **Szakács Ferenc**cel számos közös munkájuk született, többek között a **Pszichodiagnosztikai vademecum (1980)**, a **Klinikai pszichológia gyakorlata (1974)** és a **Klinikai pszichodiagnosztikai módszerek (1974)**. Mérei laboratóriuma a magyar pszichológusképzés központjává vált.

A csoportok belső viszonyait, az egyének csoportban elfoglalt helyét, az egyén szerepeit kutatták szociometriai vizsgálatait. **Gyermektanulmány** című könyvében a gyermeki világnézetet és logikát írta le, saját kísérleti eredményeivel illusztrálva. Az erkölcs- és szabálytudat alakulását, a társas magatartást, az osztályok társas életének szociometrikus elemzését, a gyermeki világnézetet, az értékek alakulásáról szóló gondolatait tartalmazza. **1965** és **1970** között született az általa alapított **Vademecum** sorozat. **50** füzetét – amelyeket elsősorban tanítványai számára írt – mindmáig alapműként használják a hazai pszichológusok. Az 1970-es években további jelentős műveket írt.: „**A közösségek rejtett hálózata**” (1971), „**Klinikai pszichodiagnosztikai módszerek**” (1974), „**A klinikai pszichológia**” (1974).

Önéletrajzi írásában fogalmazta meg alapállását: „**Rögeszmém volt, és maradt, hogy ha változtatni akarunk az embereken, akkor elsősorban magában a pedagógiában kell változtatni. (...), ezért kutattam a pedagógiai hatással elérhető változás lehetőségét.**” Nagyon fontosnak tartotta a pedagógusok képzését, továbbképzését, és sokat is tett ennek érdekében. **1976**-tól vezette a **Magyar Pszichológiai Társaságot** és a pszichodramatikus képzést. **Életművét** a **Magyar Tudományos Akadémia 1982**-ben a **pszichológiai tudományok doktora** fokozattal ismerte el és **Ranschburg Pál**-emlékéremmel tüntette ki.

1984-ben interjú-filmet készítettek vele, súlyos operációja utáni lábadozása alatt, amelynek az akkori itthoni közéletet bíráló részeit csak **2009**-ben, a születése **100.** évfordulójára az **m2**-n bemutatott műsorba szerkeszthették bele. **Oktatáspolitikai** nézeteit az **1948**-ban megírt, de csak **1985**-ben megjelent **Demokrácia az iskolában** című tanulmányában fejtette ki. A gyermekközpontú, cselekvésre, önálló véleményalkotásra nevelő iskola volt az eszményképe. Időtálló felismerései az élő pedagógiát szolgálják.

Forrás: (wikipedia)

140 éve hunyt el Shimon Sofer osztrák ortodox főrabbi bef. rész

1878-ban (5638) Sofer rabbi és a belzi Rebbe, Jehosua Rokeach rabbi politikai pártot alapított, amelyet **Machzikei Hadasnak** neveztek el. Ezt a pártot **Galícia** összes hagyományos **ortodox** közössége támogatta. A **galíciai zsidóság** ebben az időben mintegy **800 000** főt számlált. A szervezet elismerést kapott az **osztrák Kultuszminisztériumtól (Kultuszminisztérium)**. Ez tekinthető az európai **ortodox** zsidóság első kísérletének arra, hogy politikai akciókra egyesüljön, hogy hitét a zsidó társadalmi élet területén előmozdítsa.

1878-ban a **Machzikei Hadas** összefogott a **Polenklub lengyel klubbal**, és **Sofer** rabbit indította jelöltjeként a nagy zsidó választóközrtekkel rendelkező **galíciai Kolomija, Sniatyn és Buchach** körzetek választási körzetében. **Sofer 1879-ben** megválasztották, és helyet szerzett a **Reichsratban (osztrák parlament)**. Bár **Sofer** tehetséges szónok volt, és meglehetősen folyékonyan beszélt németül, a **Reichsrat** hivatalos nyelve a **lengyel** volt. Feljegyezték, hogy valószínűleg emiatt **Sofer** nem szólalt fel egyik gyűlésen sem, inkább a színpadon kívül használta politikai befolyását.

Joseph Margoshes (1866-1955), a **New York-i Morgen Journal** című **jiddis napilap** írója **A World Apart** című emlékiratában írja le **Soferről**:

A krakkói rabbi szokatlanul vonzó személyiség volt, jóképű, pirospozsgás arccal. Úgy viselkedett, mint egy igazi arisztokrata, és nem szeretett izgatott lenni. Bár a **Machzikei Hadas elnöki** tisztét betöltő **Sofer** és az **ortodox** közösség megbecsülését és elégedettségét hozta, sok tiszteletlenséget és személyes sértést kellett elviselnie a **Shomer Israel Society** és olyan újságok részéről, mint az **Izraelit** és a **Halvri**, amelyek szerkesztőségi cikkei személyes sértéseket fogalmaztak meg őt és kollégáit illetően.

Sofer rabbi és I. Ferenc József

1880-ban (ה' אלול תר"ם) **I. Ferenc József**, az **Osztrák-Magyar Monarchia császára 3** napos látogatást tett **Krakkóban**. A **császárt** a vasútállomáson üdvözlő lakosság között volt az **ortodox zsidó** közösség, élén **Shimon Sofer** rabbival és vejével, **Akiva Kornitzer** rabbival.

Másnap reggel írt levelében (יום ה' ה' דסליחות תר"ם) **fiának** és **menyének**, **Shlomo** és **Hinda Sofer** **rabbinak**, nagy áhítattal ír a **császárral** való találkozásáról:

A zsidó küldöttség a **császárt** csuppanó **baldachinok** alatt sorban várta, a vezetők **arany- és ezüst kiegészítőkkel** díszített **Tóra-tekerceket** tartottak a kezükben. **Őexcellenciája Ferenc József Albrecht herceggel** együtt ült egy hintóban. A **zsidó** küldöttség mellett elhaladva, a **Tóra-tekercek** láttán **felállva és meghajolva** elismerte a **Tóra-tekerceket**. A **császár** továbbment a **Potocki (valószínűleg; Alfred József Potocki)** által előkészített szállására. A szálláson **Sofer rabbi** és a **zsidó** közösség tizenkét küldöttje hivatalosan is fogadta a **császárt**. **Sofer rabbi** engedélyt kért a **császártól**, hogy **kalapját feltehesse, hogy megáldhassa a császárt**, amit szívélyesen meg is kapott. **Sofer rabbi** elmondta a **hagyományos áldást (שנתן מכבודו)**, amelyre a **császár „Ámen”** -nel válaszolt. **Sofer** a fogadtatást „**pompásnak**” nevezte, és azt írta, hogy aznap este meghívták a **"bálba"**, de nem tervezte, hogy részt vesz rajta.

A **Machzikei HaDas** című újság **1880. szeptember 19-i** számában címlapon hirdette a **császár krakkói és lwóvi látogatását**, és „**Isten küldött angyalához**” hasonlította őt.

140 éve hunyt el Shimon Sofer osztrák ortodox főrabbi bef. rész

A cikkek **Ferenc Józsefet** olyan címekkel illették, mint „**atyánk, királyunk, a mindenható, igazságos és irgalmas**”. A jelentés leírja a zsidó közösség örömét és boldogságát, valamint azt a tiszteletet, amelyet ők és **Sofer rabbi** a **császár** részéről kaptak, ami példa nélküli esemény a diaszpóra zsidó történelmében.

1881. május 10-én Sofer rabbi egy **pergamentekercset** küldött **Ferenc József császárnak fia, Rudolf esküvője alkalmából**. Az áldásokat és jókívánságokat tartalmazó tekercset **tiszta arannyal** díszítették. A **galíciai ortodox zsidó** közösség nevében íródott, és **Sofer rabbi** írta alá (**aláírta; Simon Schreiber**). Hálával fogadták.

A **gyászbeszéd** egyik sora, amelyet **rabbi Shimon halála után fia, rabbi Yisrael David Simcha (Bunim) Sofer rabbi** írt, és amelyet a Machzikei Hadas újságban nyomtattak ki, így szól:

שמח מלכו עמו ובאות נתכבד (**Boldog volt vele a király, és kitüntetéssel méltóztatott**). Egy lábjegyzetben magyarázza ezt a passzust:

Az „**Ausztria**” és az „**Askenáz**” közötti háború (**osztrák-porosz háború**) kitörésekor **5626-ban (1866)** sok száz sebesültet küldtek **Krakkó** városába gyógykezelésre. Tiszteletreméltó apám és áldott emlékű tanárom nagy erőfeszítéseket tett, hogy könyörületesen szemmel felügyeljen rájuk, teljesítse szükségleteiket és finanszírozza gyógyításukat. Hűséges munkájáért cserébe **Őexcellenciája a császár (I. Ferenc József császár)** elismerése örökös jelölül kitüntette őt egy tiszteletéremmel.

Bátyja, Avraham Shmuel Binyamin halála

Shimon rabbit nem értesítették testvére, Avraham Shmuel Binyamin 1871. december 31-én bekövetkezett haláláról, és nem vett részt a temetésén. **Azriel Hildesheimer rabbi**, aki részt vett a temetésen és feljegyezte a temetésről készült **emlékiratát**, **megemlíti, hogy a krakkói közösség visszatartotta, hogy a pressburgi közösség és a család által küldött három távirat ne jusson el hozzá**. **Hildesheimer** azt írja, hogy a **krakkói közösség** attól félt, hogy a **pressburgi közösség** őt nevezi ki **főrabbijává**. A bátyja családjának két héttel az elhunyt után írt részvétnyilvánító levélben **Shimon rabbi bocsánatot kér**, amiért nem válaszolt a küldött táviratokra. Azt írta, hogy **családja és közössége eltitkolta** előle a hírt, és hogy **testvére** halála véletlenül jutott a tudomására. A hírt akkor fedezte fel, amikor látta, hogy veje az **Avelut törvényeit** olvassa.

Shimon rabbi halála

1883 (5643) Purim napján Sofer rabbi a szokásos módon ünnepelt a gyülekezetével, az ünneplés a **késő éjszakáig** tartott. **1883 (5643), Adár II. 17. estjén (5683)** rosszul kezdte érezni magát. Másnap reggel az orvosok megvizsgálták és gyógyszert írtak fel neki. **Reggel 10:00 óráig Tallitban és Tefillinben** imádkozott, majd elküldött vejeért, **Akiva Kornitzer rabbiért**, és azt mondta neki:

Értsd meg, fiam, hogy sok éven át szemem és szívem állandóan a **Szentföld** felé fordult. Azonban attól való félelmemben, hogy azzal vádolnak, hogy elhanyagolom a rám bízott feladatokat, soha nem szóltam semmit. És most eljött az idő, hogy meglátogassam a **Szentföldet**. Ezek voltak az utolsó szavai halála előtt. **Veje, Akiva Kornitzer rabbi követte őt Krakkó főrabbijaként**.

Következő számunkban egy újabb rabbi munkásságát mutatjuk be.

RECEPT-TÁR

Mézes-chilis kacsacomb tepsis burgonyával

Perfekt kaja ebédre, vacsorára, vagy ha lazára vennétek a sábeszi asztal főfogását, oda is tök jó lehet ez a kacska. Egyáltalán nem macerás, úgyhogy simán összedobhatjátok bármikor, ajánlok mellé pároltkáposztát (klasszikus), vagy savanyúságot.

Hozzávalók: 4 főre

- 4 db kacsacomb
- 2 ek kacsaszír
- 3 gerezd fokhagyma
- 1 tk bazsalikom
- 1 tk majoranna
- 4 db zsályalevél
- 4 - 5 db nagyobb krumpli
- só, bors
- 6 - 8 db chilipaprika
- 3 ek méz

Elkészítés:

A kacska hagyományosan egy ünnepi húsétel, amit számtalan módon el lehet készíteni. Minden része finom, de a kacsacomb különösen szaftos és ízes – pláne, ha van hozzá egy szuper receptetek, mint például ez a mézes-chilis változat!

A kacsacombokat megtisztítjuk, és jó alaposan sózzuk, borsozzuk. A tepsibe belekanalazzuk a kacsaszírt, és beletesszük a combokat bőrrel lefelé. Megszórjuk a bazsalikkal, majorannával, mellétesszük a zsályaleveleket, a cikkekre vágott, sózott krumplikat és a kettévágott fokhagymagerezdeket is.

Felöntjük 1 deci vízzel és alufóliával lefedve 160 fokon 1 órán keresztül sütjük. Ezután megfordítjuk a combokat, megint letakarjuk az alufóliával, és újabb 1 órát sütjük. Ha letelt az idő, levesszük a fóliát, és a combokat megkenjük a felszeletelt chili és méz keverékével. Felvesszük a sütő hőfokát 190 fokra, és további 10-15 percig sütjük, míg meg nem pirul.

Forrás: (streetkithen)

EMBERBARÁT HETILAP

NAGYFUVAROS ZSINAGÓGA

REJTVÉNY, AGYTORNA (SÁBESZ UTÁNRA)

k	A PÓÉN 1. RÉSZÉ	ÁLLJUNK CSAK MEGI	VAN ILYEN FELÁR IS	ÉRETT GABONÁT VÁG	A MÚLT IDŐ EGYIK JELE	SZALON- NÁT FÓZ, TÁJ- SZÓVAL	TÖRVÉ- NYES, JOGOS								
IDESZÁL- LÍTTATÁS															
MÁLHA															
					A SZO- BÁBA										
TESLA, RÖVIDEN					GYORS										
SÍK VIDÉK															
RÓMAI 100-AS		LÉGIESEN KÖNNYED													
KÖLTE- MÉNY		KUBAI TÁNC													
				PÁSZTOR- TÁNC KELLÉKE				EMBRÍÓ		MEGA- RÖVIDEN	ZÖLD VÁLTO- ZATA A SMARAGD	AMPER, RÖVIDEN		KIPLING FARKAS- VEZÉRE	
				BALGA				LOPVA FIGYEL							
YAGY, RÖVIDEN			SÁMSON KEDVESE							A PÓÉN 2. RÉSZÉ					
KISSÉ IZGULI			SŐRÖS- REKESZ							KACAT					
ELEVEN- SZÜLO						ELKÉP- ZELHETŐ									
NOHA						LYUKAT VÁJ									
					FÜL BELSEJE!		KÍNOS (HELYZET)								
					VENDÉG- LŐI LISTA		ÁLLATI FEKHELY								
UGYANI								AMELY DOLOG					AZONOS ZENEI HANGOK		
CSEME- GEBOR								UJPERC					365 NAPI		
BÉR ELEMJEI		VAS- DARABI		FOLYA- DÉKKAL ÁTTITAT VALÓS						DZSÚSZ SZÁNDÉ- KÁBAN ÁLL				NORVÉG AUTÓJEL	
		DUNÁNTŰ- LI FOLYÓ												VEZETŐ CSAPAT	
GÉPHÁZ OLDALAI			TOLDA- LÉKOL						FALU RÉSZE						
			A VÉGÉN LETÉPOI						AZ EGYIK SZÜLO						
KOR- SZERŰ ENERGIA- FORRÁS								EGYSZE- RŰ GÉP			EHHEZ HASONLÓ				
								VADÁSZ- KUTYA			TISZTELT, RÖVIDEN				
KIRUKKOL AZ ÖT- LETÉVEL							TÉNY						A GALLIUM VEGYJELE		
							KIÁRUSÍT						ELV, TÉTEL		
EZEN A NAPON			ALÁPOS RÉSZLETI			HEVES MEGYEI VÁROS					EDÉNY				
			VÍVÓ- EMELVÉNY			ELKÉPED					VILLANÓ- FÉNY- LÁMPA				
A KÓRHÁZ JELE		CSIBU- KOZÁS								ÖLTÖGET MEGCSÍPI A KÖ- KÉNTYI					
		DEZODOR, RÖVIDEN													
MŰSOR KÖZVE- TÍTÉSE					MŰHA- TATLAN										
JÓKORA					HOSSZÚ MORZSEJEL										
				ISMER A TANULÓ VEZETŐ JELE				SŰTŐ- MESTER					RANG- JELZŐ ELŐTAG		
								SIEMENS, RÖVIDEN					KÖTŐSZÓ		
KÖR- SZELETI	L													k	?

Ez a kiadvány Szent szövegek idézeteit és azok magyarázatait tartalmazza. Kérjük ne dobja ki!
 TALMUD TORA Alapítvány számlaszáma: 11705008-20413002-00000000

IMÁIDŐK, GYERTAGYÚJTÁS, IDŐSEK KLUBJA ESEMÉNYEK

2023. Dec. 15. – 2023. Dec. 22.

DÁTUM	REGGEL	ESTE
15. péntek	07:00	16:00
16. szombat	8:00	16:00
17. vasárnap	8:00	16:00
18. hétfő	7:00	16:00
19. kedd	7:00	16:00
20. szerda	7:00	16:00
21. csütörtök	7:00	16:00
22. péntek	7:00	16:00

Ávodá - szó szerint: munka.

Eredetileg a Szentélyben végzett áldozati szertartások elnevezése, később az imát, majd az istentisztelet minden formáját is jelentette.

Gyertyagyújtás és Szombat kimenetele Budapesten

DÁTUM	ESTE	DÁTUM	ESTE
15. péntek	15:35	16. szombat	16:46
22. péntek	15:37	23. szombat	16:49

POÉN SAROK

A fizika tanár felelteti Pistikét:

- Na, Pistike, légszíves mutasd be nekem az ampermérőt!

Mire Pistike:

- Tanár úr, bemutatom az ampermérőt, ampermérő-tanár úr... Kérem ismerjék meg egymást.

Szombat délután nagy Sölajsz Südeszt tartottunk Szenes Andrea és Schiller Péter jóvoltából. Zsinagánkban felavattuk Szenes Iván és családja emléktábláját. Az imádkozás után a meghívottak elfogyasztották a rendkívül finom és bőséges ételleket, italokat. Schiller Péter a család barátja és Iván lánya Szenes Andrea is beszédet mondott. Streit Sándor elnök megemlékezett Szenes Ivánról, aki megbecsült tagja volt kilénknek.

Vasárnap délután megtartottuk az idei hanukai bulit zsinagánkban. Skajach a rabbi úrnak és feleségének Muski rebecennek akik készítették a finom ételleket, volt fánk, latkesz, italok, innivalók, na és tom-bola. Köszönjük mindenkinek, aki részt vett a szervezésben, tálalásban.

EMBERBARÁT IDŐSEK KLUBJA

„IDŐSEK KLUB” -ja, rendezvényeire várjuk kilénk tagjait. Várjuk tagjaink szíves megjelenését és ötleteiket, melyekkel segítik a klub működését. Következő klubrendezvényt december 20.-án, szerdán délelőtt 10:00 órától tartjuk a földszinti klubteremben.

Nagy Fuvaros utcai Templomkörzet
Emberbarát Templomegylet

Budapest. 1084
Nagy Fuvaros utca 4.
Tel: 334 27 31

Email: nagyfuvaros@gmail.com
<https://www.facebook.com/Nagyfuvaros4>

Felelős kiadó: Streit Sándor
Szerkesztő: Streit Gábor